

Anonymisert versjon

Ombudets uttalelse

Sak: 08/716

Lovandvendelse: likestillingsloven § 3.

Konklusjon: Brudd

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til klage fra X av 16. mai 2008.

X mener at det odontologiske fakultet i Oslo sitt regelverk for prioritering av studieplass til studenter etter endt permisjon, er kjønnsdiskriminerende. X viser til at studenter som har vært i foreldrepermisjon blir prioritert etter studenter som har strøket eller på annen måte blitt forsinket i studiet. I brev av 2. juni 2008 fikk X beskjed fra det odontologiske fakultet i Oslo om at hun ville bli tilbudt studieplass på kull H-08 for høstsemesteret 2008. For X var saken dermed løst. Ombudet har likevel vurdert om fakultetets regelverk er diskriminerende.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har kommet til at det odontologiske fakultet sitt regelverk er i strid med forbudet mot indirekte diskriminering på grunn av kjønn etter likestillingsloven § 3 jf. § 16.

Ombudets uttalelse kan bringes inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda innen tre uker etter mottakelsen av dette brevet, se vedlagt orientering.

Sakens bakgrunn

Likestillings- og diskrimineringsombudet fremstilling av saken bygger på partenes skriftlige redegjørelser.

X var på det tidspunktet da klagen ble mottatt av ombudet, student ved det odontologiske fakultet i Oslo. I august 2007 var hun gravid. Hun ble orientert av det odontologiske fakultet ved UIO om at hun risikerte å måtte vente flere semestre før hun kunne komme i gang med studiene dersom hun tok foreldrepermisjon. For ikke å måtte utsette studiet valgte X den gang å forsette studiene allerede to uker etter fødselen.

Vårsemesteret 2008 ble X 100 % sykemeldt på grunn av nytt svangerskap. Det odontologiske fakultet orienterte henne da om at de ikke kunne garantere henne studieplass på vårsemesteret etter endt foreldrepermisjon, men at hun ville bli prioritert som søker til høstsemesteret.

Årsaken til dette er at det odontologiske fakultet i Oslo har et begrenset antall studieplasser. I de tilfeller der det er flere studenter enn studieplasser, skjer tildelingen av plasser etter et regelverk hvor studenter som har vært i foreldrepermisjon blir prioritert etter studenter som har strøket eller som har manglende studieprogresjon, og etter studenter som ufrivillig har måttet vente ett semester. I prioriteringsgruppe nr. to blir studenter som har hatt permisjon på grunn av svangerskap, adopsjon, omsorg, egen sykdom eller forskning prioritert likt. Studenter i prioriteringsgruppe to, vil da være i prioriteringsgruppe en det neste semesteret. Studenter som følger ordinær studieprogresjon kommer automatisk videre til neste semester.

På grunn av foreldrepermisjon falt X i prioriteringsgruppe to ved tildeling av studieplass. X klaget til ombudet fordi hun mener at hun blir diskriminert da hun ikke fikk beste prioritet til studieplass etter endt foreldrepermisjon.

I brev av 2. juni 2008 orienterte det odontologiske fakultet X om at hun ville bli tilbudt studieplass på kull H-08 for høstsemesteret 2008. For X var saken dermed løst, men hun ønsket likevel at ombudet skulle vurdere om fakultetets regelverk er

diskriminerende overfor kvinner som har vært i foreldrepermisjon. Ettersom ombudet finner at saken reiser prinsipielle spørsmål, har ombudet vurdert saken på eget initiativ.

Partenes syn på saken

X sitt syn på saken:

X mener at regelverket for prioritering av studenter ved inntak til det odontologiske fakultet i Oslo diskriminerer kvinner. Hennes begrunnelse for dette er at studenter som har vært i foreldrepermisjon, blir prioritert etter studenter som risikerer å miste studieplassen sin. Hun er enig med fakultetet i at det må være prioriteringsregler for å sikre en arbeidsstol for hver enkelt student, men hun mener det er uakseptabelt at kvinner som har vært i foreldrepermisjon behandles dårligere enn de som for eksempel har vært syke, eller som har strøket.

Det odontologiske fakultet ved UIO sitt syn på saken:

Det odontologiske fakultet bestrider at regelverket forskjellsbehandler kvinner i foreldrepermisjon. De hevder at fakultetet er sårbare når det gjelder overfylte kull, og at de derfor har måttet innføre prioriteringsregler ved gjeninntreden etter endt permisjon.

Det odontologiske fakultet viser til forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 7.1.6 hvor en student må produsere minst 30 studiepoeng etter ett år for å beholde studieretten. De hevder at tap av studieretten fordi man ufrivillig har måttet vente ett semester fremstår som en urimelig og ikke gjennomførbar konsekvens.

Universitets- og høyskoleloven § 4- 5 andre ledd fastslår at Universiteter og høyskoler skal legge til rette for at studenter som er i permisjon kan gjenoppta sine studier så raskt som mulig etter endt permisjon. Fakultetet hevder at kriteriet ”*så raskt som mulig*” åpner for en skjønnsmessig vurdering, som gir adgang til å prioritere slik de gjør. Det å gi en student som har vært i foreldrepermisjon, forrang i studierett

fremfor en som har ventet ufrivillig i ett semester, er urimelig. De begrunner det med at sistnevnte risikerer å miste studieretten på grunn av manglende studieprogresjon.

Fakultet mener at deres regelverk ikke innebærer noen favorisering av andre fremfor gravide, med unntak av studenter som risikerer å miste studieretten. Graviditet blir prioritert på lik linje med andre tungtveiende årsaker til permisjon så som sykdom. De hevder at det ville være urimelig å nedprioritere en student med alvorlig sykdom i forhold til en student som har vært i foreldrepermisjon, og viser til at det å få barn ofte er et frivillig valg.

De mener prioriteringsgruppe to likestiller en rekke permisjonsgrunnlag hvor både kvinner og menn kan ha permisjon, så som fødsel, sykefravær, adopsjon og lignende. De mener at både kvinner og menn kan ha permisjon i forbindelse med fødsel og at begge kjønn derfor vil stille likt ved prioritering etter endt permisjon.

Rettslig utgangspunkt

Ombudet kan gi uttalelse om et forhold er i strid med likestillingslovens bestemmelser, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd første punktum, jf. § 1 annet ledd nr. 1.

Etter likestillingsloven §§ 1 annet ledd og 6 første ledd, skal kvinner og menn ha samme mulighet og rett til utdanning. Bestemmelsene utdypes og suppleres av likestillingsloven § 3, som fastsetter at direkte og/eller indirekte forskjellsbehandling av kvinner og menn ikke er tillatt, jf. bestemmelsens første ledd. Med direkte forskjellsbehandling menes blant annet handlinger som setter en kvinne i en dårligere stilling enn hun ellers ville ha vært på grunn av graviditet eller fødsel, eller setter en kvinne eller en mann i en dårligere stilling enn vedkommende ellers ville ha vært på grunn av utnyttelse av permisjonsrettigheter som er forbeholdt det ene kjønn, jf. likestillingsloven § 3 annet ledd nr. 2. Forskjellsbehandling på grunn av permisjon utover de faste permisjonskvotene vurderes som indirekte forskjellsbehandling.

Indirekte forskjellsbehandling er tillatt dersom forskjellsbehandlingen har et saklig formål uavhengig av kjønn, og det middel som er valgt, er egnet, nødvendig og ikke uforholdsmessig inngripende i forhold til formålet, jf. likestillingsloven § 3 fjerde

ledd. I dette ligger det at hensynet til den som forskjellsbehandler og dennes begrunnelse for handlingen, skal veies mot hensynet til likestilling og de konsekvenser handlingen får for den som forskjellsbehandles, jf. Ot.prp. nr.77 (2000-2001)

I universitets- og høyskoleloven § 4-5, er dette fulgt opp. Det framgår at universiteter og høyskoler skal legge til rette for at studenter som er i foreldrepermisjon, kan gjenoppta sine studier så raskt som mulig etter endt permisjon.

Ombudets vurdering

Likestillings- og diskrimineringsombudet kan uttale seg om en handling eller praksis er i strid med likestillingsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd jf. § 1 annet ledd.

Spørsmålet i saken er om tannlegehøyskolens regler om prioritet ved inntak til videre studier på tannlegehøyskolen etter permisjon er i strid med likestillingslovens § 3 tredje ledd, som forbyr indirekte diskriminering på grunn av kjønn.

I utgangspunktet er prioriteringsregelverket for inntak til videre studier etter permisjon kjønnsnøytralt. Forskjellsbehandling på grunn av foreldrepermisjon av lengre varighet anses imidlertid som indirekte forskjellsbehandling på grunn av kjønn. Spørsmålet er dermed om regelverket er indirekte kjønnsdiskriminerende ved at kvinner som har vært i foreldrepermisjon, stilles i en dårligere stilling enn andre studenter på grunn av uttak av foreldrepermisjon.

Fakultetet opplyser at studenter som har vært i foreldrepermisjon, blir prioritert etter studenter som risikerer å miste studieplassen på grunn av forsinkelser i studiene og etter studenter som følger ordinær progresjon, ved inntak til videre studier ved det odontologiske fakultet. Det innebærer at studenter som har vært i foreldrepermisjon, kan risikere å måtte vente et ekstra semester før de kan starte på studiet etter endt foreldrepermisjon. Dette vil kunne få en økonomisk konsekvens for de som har vært i foreldrepermisjon, ved at de blir unødig forsinket i sine studier.

På denne bakgrunnen mener ombudet det er klart at studenter som har vært i foreldrepermisjon stilles dårligere enn både forsinkede studenter og studenter som følger ordinær progresjon, ved at de har lavere prioritet ved inntak til videre studier ved det odontologiske fakultet, og derfor risikerer forsinkelser i studiene. Høyskolens regler for prioritering av studenter til videre inntak er derfor indirekte forskjellsbehandling i likestillingslovens forstand.

Indirekte forskjellsbehandling etter likestillingslovens § 3 tredje ledd er likevel tillatt dersom handlingen ivaretar et saklig formål, er egnet, nødvendig og ikke uforholdsmessig inngripende ovenfor de som har vært i foreldrepermisjon, jf. likestillingsloven § 3 fjerde ledd. Ombudet må derfor ta stilling til om forskjellsbehandlingen likevel kan tillates.

For å falle inn under unntaket i likestillingsloven § 3 fjerde ledd må handlingen ha et ”*saklig formål*” som ikke har sammenheng med kjønn. I dette ligger det at begrunnelsen skal bygge på reelle behov, samt en konkret vurdering av eventuelle ulemper og kostnader som en likebehandling vil innebære.

Slik forholdene er på det odontologiske fakultet, med flere studenter enn studieplasser på videre studier, kan det være nødvendig med en regulert adgang til videre studier. Det vil derfor være saklig å ha et regelverk som regulerer den situasjonen der det er flere studenter enn plasser.

Selv om det i utgangspunktet kan være saklig at det etableres et regelverk som regulerer inntak til videre studier i de situasjoner der det er flere studenter enn plasser, må det samtidig vurderes om det er saklige grunner til at den gruppen av studenter som har vært ute i foreldrepermisjon, prioriteres lavere ved inntak til videre studier enn studenter som følger ordinær progresjon og forsinkede studenter.

Odontologisk fakultet har i sine redegjørelser forklart at de ønsker å prioritere forsinkede studenter fremfor andre studenter som har vært i permisjon, fordi disse studentene risikerer å miste sin studieplass og finansiell støtte til videre studier.

Etter ombudets vurdering har fakultetet sannsynliggjort at det foreligger en saklig grunn til å gi disse studentene en særskilt prioritet ettersom konsekvensene av ikke å få opptak til videre studier ville være særlig alvorlige for denne gruppen.

Når det gjelder studenter som følger vanlig progresjon har ikke fakultetet gitt noen forklaring på hvorfor disse må prioriteres fremfor studenter som ønsker å vende tilbake fra foreldrepermisjon. Etter det ombudet kan se, vil konsekvensene av en forsinkelse stille seg likt for disse gruppene av studenter. Begge grupper ville få et uønsket opphold i sine videre studier, som igjen vil føre til en forsinket avslutning av studiene. På denne bakgrunn kan ikke ombudet se at det foreligger saklig grunn for at studenter som har vært i foreldrepermisjon skal stilles dårligere enn studenter som følger normal progresjon ved opptak til videre studier.

Ombudet kan heller ikke se at det er nødvendig å ha et prioriteringsregelverk som grupperer og prioriterer studentene på en slik måte som prioriteringsregelverket ved odontologisk fakultet gjør. Ombudet mener at fakultetet kan foreta opptak til videre studier på en rekke andre grunnlag enn det som gjøres i dagens regelverk. Man kan blant annet foreta et tilfeldig opptak til videre studier basert på loddtrekning, slik det gjøres for opptak til legeturnus, eller foreta et opptak basert på karakterer, slik det gjøres ved en rekke andre studiesteder.

Konklusjon

Likestillings- og diskrimineringsombudet konkluderer med at det odontologiske fakultet ved UIO har og praktiserer et regelverk for prioritering av studieplass som er indirekte diskriminerende etter likestillingsloven § 3.

Ombudet ber på bakgrunn av uttalelsen om en bekreftelse på at det odontologiske fakultet endrer sitt regelverk og praktiseringen av det. Ombudet ber også om en skriftlig tilbakemelding innen tre uker fra det odontologiske fakultet ved UIO har mottatt ombudets uttalelse.